

Vývoj a standardizace psychodiagnostické metody volby rizikového chování v pracovním a dopravním prostředí

Rozhodnutí podstupovat riziko, resp. volba rizikového chování v různých oblastech života, a specificky v oblasti práce a dopravním prostředí, je výsledkem interakce dvou poměrně na sobě nezávislých konceptech. Prvním je míra vnímání rizika – tj. nakolik člověk vnímá, případně anticipuje riziko v dané situaci. Zde můžeme mluvit o takzvané subjektivní a objektivní míře rizika. Subjektivní míra rizika je taková, jak ji vnímá člověk (a podle čeho se rozhoduje), objektivní míra rizika je taková, která vyjadřuje pravděpodobnost a závažnost výskytu rizikové situace. Z pohledu bezpečnosti je nejvíce rizikovou kombinací pokud míra subjektivně vnímaného rizika je nízká, nicméně objektivní riziko je vysoké. Závěrem tohoto procesu je to, jaké riziko si člověk v dané situaci uvědomuje.

Druhým konceptem souvisejícím s volbou rizikového chování je připravenost, resp. míra ochoty (nebo potřeby) toto riziko podstupovat. Adekvátní teorii popisující ochotu podstupovat riziko je např. tzv. Homeostatická teorie rizika, která uvádí, že každý člověk (interindividuálně odlišně) preferuje určitou ideální míru rizika, kterou se snaží udržovat relativně konstantní (nicméně tato míra je do ovlivněna situačními faktory i aktuálním rozpoložením člověka). Pakliže vnímané riziko v dané situaci je vyšší než tato míra, člověk volí jednání, které riziko snižuje (bezpečné chování), pokud je vnímána míra rizika nižší než preferovaná hladina, tak člověk volí jednání (rizikové), které vede k zvýšení rizika.

Rozhodnutí podstupovat riziko tedy je důsledkem vnímání rizikovosti dané situace (primární vnímání nízké rizikovosti) a připravenosti podstupovat riziko (zejména vyšší hladiny preferované rizikovosti). Pokud tedy chceme posuzovat, resp. předvídat volbu rizikového chování člověka v budoucnu, musíme brát v potaz oba koncepty a jejich interakci.

Cílem této práce je vyvinout a standardizovat psychodiagnostickou metodu, která bude postihovat oba koncepty a diagnostikovat míru volby rizikového chování v budoucnu, a to speciálně v pracovním prostředí, zejména v oblasti integrovaných záchranných složek, průmyslu a v oblasti dopravní bezpečnosti (tj. metoda by měla být situačně nezávislá).

Jednotlivé kroky řešení:

- a) rešerše teoretické koncepty (co je riziko, jak ho definuje, teoretické ukotvení, co všechno ovlivňuje chování z pohledu rizikového chování, vnímání rizika a norma/společnost) a dostupné relevantní psychodiagnostické metody. Výstupem bude „na co se ptát“, co v dotazníku postihnout, jak.
- b) zvolení typu podnětového materiálu (otázky, obrázky aj.) a jejich formulace
- c) pilotní výzkum
- d) sběr dat
- e) standardizace